

Maandblad der Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging
gevestigd te Amsterdam

H. R. Doltien

De Blauwe morgenster

In de laatste Natura die we ontvingen, staat een artikel over de Blauwe Morgenster, dat ons speciaal interesseert. Als kind zocht mijn vrouw reeds deze prachtige wilde plant aan de weg tussen Eenrum en Den Hoorn, in de provincie Groningen dus. Ze noemen daar de bloemen 'blauwkwastjes'. Nu nog, 30 jaar later, kunnen we ze vinden aan dezelfde weg en het gebeurt nog wel eens, dat we wat zaad meenemen naar huis en het uitzaaien in de tuin. Ook dit jaar hadden we één plant in bloei. We genieten van de bloemen omdat ze zo mooi van kleur en van vorm zijn en ook omdat we de Blauwe morgenster reeds zo lang kennen.

In de tuin doet de plant het geweldig goed, want daar heeft ze geen last van concurrenten en ze wordt er niet afgemaaid. Langs de weg gebeurt dat wel, doch de plant loopt dan opnieuw uit en vormt weer bloemen. Ze blijft nu veel kleiner doch bloeit even mooi. We hebben er wel die 1½ à 2 meter groot werden. In de wegberm worden ze op z'n hoogst één meter.

Behalve de Blauwe morgenster vinden we in onze provincie ook de Gele morgenster. Deze laatste komt op verschillende plaatsen voor, bijvoorbeeld bij Oldenhove, Zuidhorn, Grijskerk en Sappemeer. De Blauwe morgenster is zeldzamer, doch waar ze zich gevestigd heeft kan men haar jaren later opnieuw aantreffen.

A. N. Koopmans

De Blauwe morgenster in Friesland en Frankrijk

Bij het lezen van het interessante stukje over de Blauwe morgenster kwamen oude herinneringen bij mij op uit de tijd dat ik in Leeuwarden woonde en tochten maakte in de Friese kleistreek en langs de Friese kust.

Ik zie nog voor mij in groot aantal, de fraaie Blauwe morgensterren, op en nabij het Nederlands Hervormde Kerkhof van Makkum (J 5, 33, 42). Het was op 6 juni 1929. Een andere vindplaats was gelegen aan de Tjessingaweg in de omgeving van Leeuwarden. (H 5, 58, 21)

Een kennis, de heer J. P. Wiersma, gaf mij nog twee vindplaatsen op, nl. de slaperdijk tussen Holwerd en Ternaard en de weg Marsum-Engelum, nabij de spoorhalte Engelum.

De heer Groot vermeldt, dat *Tragopogon porrofolius* als groente gekweekt werd.

Zij wordt nog steeds in Zuid-Frankrijk gekweekt en op de markt te Banyuls werden bosjes van de wortels als lekkernij te koop aangeboden. De smaak doet aan die van schorseneren denken. De Franse naam is salsifis. In de Flora van Bonnier en Layens wordt de naam salsifis à feuilles de poireau opgegeven. De bladen lijken nl. op die van prij (poireau).

Bij Banyuls troffen we de morgenster in groot aantal in het wild aan op een prachtige met olijven beplante heuvel, die heden ten dage in beslag is genomen door de bouw van een enorme wijnfabriek. Gelukkig is het deel, waar de morgenster bloeit, behouden gebleven.

Albinisme bij Merels

In de juni-aflevering van Natura van dit jaar schreven wij een artikeltje over albinistische merels, dat eindigde met het verzoek ons gegevens te doen toekomen. Niet minder dan zeventien lezers voldeden aan ons verzoek; enige brieven gingen zelfs vergezeld van foto's en kleurendia's. Nadat door correspondentie enige aanvullende gegevens waren verkregen, konden wij beschikken over ruim vijftwintig gedocumenteerde waarnemingen. Werkelijk een fraai resultaat, waarvoor wij de lezers zeer erkentelijk zijn.

Alvorens een korte bespreking te geven van het ontvangen materiaal, moeten wij erop wijzen, dat in ons bovengenoemd artikeltje een onjuistheid geslopen is, die dankzij een ingezonden waarneming aan het licht kwam. Wij schreven dat bij geheel witte merels bij de geslachtsbepaling de snavelkleur de doorslag moet geven. Helaas is ook dit laatste criterium ons ontnomen, daar kleurendia's van de heer Verwey te Zwolle duidelijk aantoonde, dat geheel witte merelwijfjes in het bezit kunnen zijn van een oranje snavel. Een foto genomen door de heer Verwey, waarop het witte merelvrouwtje van de Potgietersingel te Zwolle zeer fraai staat afgebeeld, treft U hierbij aan. Bij geheel witte merels moet dus het gedrag (zang: mannetje; nestbouw: vooral wijfje; broeden: vooral wijfje) de doorslag geven!

Om deze reden beschouwen wij de geheel witte merel, door mejuffrouw Schultz waargenomen in Bloemendaal, als een merel van onbekend geslacht. Het verdient dus aanbeveling witte merels in de broedtijd goed in de gaten te houden.

De overblijvende merels waren voor het grootste deel van het mannelijk geslacht, slechts drie ervan waren wijfjes, hetgeen werd vastgesteld op grond van hun gedrag. Behalve de hierboven reeds genoemde Zwolse merelvrouw waren er albinistische wijfjes, waargenomen door de heer Tolman te Soest en de heer Reijnen te Gorinchem, die zijn waarneming deed in Arnhem. Het percentage wijfjes is aanzienlijk hoger dan wij verwachtten. Wij schreven dat wijfjes de afwijking zelden of nooit vertonen, hetgeen dus te sterk is uitgedrukt.

Het is wel merkwaardig dat juist de door de heren Tolman en Verwey gemelde vrouwelijke merels zeer sterk albinistisch waren, respectievelijk bijna geheel wit. Hierbij kan worden aangetekend dat niet te zeggen valt of partieel en totaal albinisme bij de merel verschillende aspecten of stadia zijn van één erfelijke eigenschap. Bij de mens berusten totaal albinisme en partieel albinisme (witte haarlok en lichte huidvlekken) op verschillende erfelijke factoren.

Het zou te ver voeren deze zaken in dit tijdschrift uitvoerig te bespreken.

Twee inzenders, de heren Joosse te Souburg en Verwey te Zwolle, konden bijzonderheden meedelen over het nageslacht van een albinistische merel. In beide